

Nefsin Mâhiyeti

Gönderen Kadir Hatipoglu - Kasım 07 2013 11:13:34

Nefsin Mâhiyeti Ebedî saadet ve selâmetin en temel şartlarından biri, nefsi, sâlih amellere medar olabilecek bir kıvama ulaştırabilmektir. Nefis: 1. Can. Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîmde meâlen buyurdu ki: Her nefs, ölümü tadıcıdır. (Âl-i İmrân, 3/185) 2. İnsanın kendisi, kişi, beden. İnsan ben deyince, nefsinı göstermektedir. 3. Hakîkat, cevher, asıl, öz. İnsanda ve içinde şer, kötülük kuvveti. Şerîate yâni dîne uymayan isteklerin kaynağı. Buna nefs-i emmâre de denir. Hakîkaten nefs, mahiûkât içerisinde insanı hem mükerrem bir mevkîye yüceltebilen, hem de bunun ziddi olarak esfel-i sâfilîne düşürebilen, iki veçheli bir vâsıtadır. İslâh edildiğinde hayra; terbiye olunmadığında ise şerre vesîle olma istîdâdına sahip olan, adetâ iki ağızlı bir b&iccedil;ak hükmündedir. Ancak insan, nefs engeline rağmen mezmûm ahlâktan kurtulup tezkiye edildiği takdîrde, melekleri bile geçebilir. Zîrâ her netîcenin şerefi, ona ulaşmak için bertaraf edilen güçlükler nisbetindedir. Allah ile kul arasına bir gaflet perdesi olarak girip onu aslî istikâmetinden uzaklaştırın ve kalbleri Allah'tan gayrısıyla meşguliyete sevk eden, yine nefsin mezmûm sıfatlarıdır. Onun bitmek tükenmek bilmeyen süflî istiyak ve ihtiraslarına, ancak ciddî bir kararlılıkla tatbîk edilecek terbiyevî usûllerle karşı konulabilir. Bu da, daimî bir uyeniklik ve azim isteyen amansız bir mücâdele demektir. Bu sebepledir ki Âlemlerin Efendisi bir hadîs-i şeriflerinde: « #1575;#1604;#1618;#1605;#1615;#1580;#1614;#1575;#1607;#1616;#1583;#1615; #1605;#1614;#1606;#1618; #1580;#1614;#1575;#1607;#1614;#1583;#1614; #1606;#1614;#1601;#1618;#1587;#1614;#1607;#1615; ». "(Hakîkatte mücâhid, nefsine karşı cihâd eden kimsedir. " (Tirmizî, Fezâ-ilül-Cihâd, 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 20) buyurmuşlardır.

Nefsin Tezkiyesi #1610;#1614;#1575; #1575;#1614;#1610;#1617;#1615;#1607;#1614;#1575; #1575;#1604;#1617;#1614;#1584;#1610;#1606;#1614; #1575;#1605;#1614;#1606;#1615;#1608;#1575; #1575;#1578;#1617;#1614;#1602;#1615;#1608;#1575; #1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1614; #1608;#1614;#1604;#1618;#1578;#1614;#1606;#1618;#1592;#1615;#1585;#1618; #1606;#1614;#1601;#1618;#1587;#1612; #1605;#1614;#1575;#1602;#1614;#1583;#1617;#1614;#1605;#1614;#1578;#1618; #1604;#1616;#1594;#1614;#1583;#1613; #1608;#1614;#1575;#1578;#1617;#1614;#1602;#1615;#1608;#1575; #1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1614; #1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1614; #1582;#1614;#1576;#1610;#1585;#1612; #1576;#1616;#1605;#1614;#1575; #1578;#1614;#1593;#1618;#1605;#1614;#1604;#1615;#1608;#1606;#1614; () #1608;#1614;#1604;#1614;#1575; #1578;#1614;#1603;#1615;#1608;#1606;#1615;#1608;#1575; #1603;#1614;#1575;#1604;#1617;#1614;#1584;#1610;#1606;#1614; #1606;#1614;#1587;#1615;#1608;#1575; #1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1614;

فَاَنْسيهُمْ
اَنْفُسَهُمْ
اُولئِكَ
هُمُ
الْفَاسِقُونَ “Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve herkes , yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.” (Haşr, 59/18)
Tezkiye lügatte, temizlemek, arındırmak mânâlarının yanısıra, artırmak, geliştirmek, bereketlendirmek ve feyzlendirmek anlamını da ihtiva eder. Bu mânâ çerçevesinde tezkiye, esasen manevî eğitimin bütün seyrini ifâde eder. Nefsi tezkiye; öncelikle onu küfür, cehalet, kötü hisler, yanlış îtikadlar, fena ahlâklardan temizlemektir. Yâni şer'-i şerife aykırı her türlü îtikâdî, ahlâkî ve amelî yanlışlıklardan arındırmaktır. Onu temizleyip kötülüklerden koruduktan sonra da, îmân, ilim, irfan, hikmet, hayırlı duygular, güzeli huylar gibi takva hasletleriyle terbiye ve tezyîn ederek, onu rûhâniyetle doldurmaktır. Esasen tezkiye, nefsin isteklerini azaltarak onun beden üzerindeki hâkimiyetini kırmak ve bu suretle ruhun hükümranlığına imkân sağlamaktır. Kul, nefsin tezkiye ederken ifrat ve tefritten sakınmalı, onun azgınlıklarına set çekeyim derken, riyâzât ve mücâ hedede aşırılığa düşmemelidir. Çünkü din, bütün hâl ve davranışlarında îtidâli emreder. İnsanlara her türlü ifrat ve tefritten uzak durmayı öğütler. Üstelik nefsi, mutlak surette bertaraf etmek mümkün olmadığı gibi, bu, matlûb da değildir. Buna göre nefsin tezkiye edilmesi, nefsânî temayüllerin ilâhî emirler çerçevesinde dizginlenip terbiye edilmesi demektir. Nefsi tezkiyeye çalışmak ve bu uğurda ciddî bir gayret ile seyr u sülûke girmek, ehemmiyetine ve zorluğuna binâen "cihâd-ı ekber" kabul edilmiştir. Nitekim bu tâbiri Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, pek zorlu geçen Tebük Gazvesi'nden dönüşlerinde bizzat ifâde ederek ashabına: "- Şimdi küçük cihâddan büyük cihâda dönüyoruz." buyurmuşlardır. Hâlbuki dönmekte oldukları sefer, pek büyük bir gazveydi. Zira seferin evvelinden nihayetine kadar münafıkların fitneleri ve şeytanın vesveseleri eksik olmamıştı. O yıl şiddetli bir sıcaklık ve kuraklık hüküm sürmüştü. Katedilen yol, oldukça uzunu ve yaya yürümeye müsâid değildi. Meyvelerin toplanacağı hasad mevsimi de gelip çatmıştı. Kendilerini kalabalık bir Bizans ordusunun beklemekte olduğu haberi ise, bu gazveyi daha da zorlu bir sefer kılmaktaydı. Otuz bin kişiyi aşan sahâbî ordusu, bin kilometre gitmiş ve geri dönmüştü. Medîne'ye yaklaşırken adetâ şekilleri değişmişti. Derileri kemiklerine yapışmış, saç-sakal birbirine girmişti. Hâl böyleyken Rasulullah (a.s)'ın söylediği bu sözün hikmetini merak eden bâzı sahâbiler, hayretler içinde: "- Yâ Rasûlâllâh! Hâlimiz meydanda! Bundan daha büyük cihâd olur mu?" dediklerinde Peygamber Efendimiz (a.s): "- Evet! Şimdi küçük cihâddan en büyük cihâda; nefsin hevâsı ile mücâ hedeye dönüyoruz!" (Bkz. Suyûtî, Câmiu's-Sağîr, II, 73.) buyurdular. Yüce Mevlâmızın âyet-i kerîmedeki şu îkâzı gayet şiddetlidir:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَاخَلَقْنَاكُمْ عَبَثاً وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ "Sizi boş yere yarattığımızı ve bize geri döndürümeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minûn, 23/115) Diğer bir âyet-i kerîmede de Cenâb-ı Hak: أَيَحْسَبُالْإِنَيُتْرَكَسُدًى "İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder?!" (Kiyâme, 75/36) buyurmuştur. Rasûl-i Ekrem -sallâllâhu aleyhi ve sellem-: وعن شَدّادِ بن أوْسٍ قال; قَالَ رَسُولُ اللّهِ: اَلْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمنَّى عَلى اللّهِ.. »دَانَ نَفْسَهُ« أى حَاسبَها . Şeddad İbnu Evs (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (a.s) buyurdular ki: "Akıllı kimse, nefsin muhasebe eden ve ölümden sonrası için çalışandır. Aciz de, nefsin hevasının peşine takan ve Allah'tan temennide bulunan kimsedir." [Tirmizî, Kiyamet 26, (2461).] Bu itibarla her mümin, tezkiyesi ile mükellef olduğu nefsine karşı ciddî bir mes'ûliyet şuurıyla hareket etmelidir. Kişinin, nefsinin tezkiye etmeye çalışırken, bu işin ehemmiyet ve usûllerine vâkif olması gereklidir. Aksi hâde «kaş yapayım derken göz çikarma» meselinde olduğu gibi bir hatâya düşülebilir. Nefsin tehlikelerine karşı Cenâb-ı Hak biz kullarını şöyle uyarır: أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ

أَفَأَنتَ
تَكُونُ
عَلَيْهِ
وَكِيلاً "(Ey
Rasûlüm!) Nefsânî arzularını kendisine ilâh edinen kimseyi
gördün mü? Artık ona sen mi vekîl olacaksın?" (el-Furkan, 25/43) Bir
hadîs-i şeriflerinde -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz de: "-
Ümmetim adına en çok korktuğum şey; nefislerinin hevâlara uymalarıdır. "
(Suyûtî, Câmiu's-Sağîr, I, 12) buyurmuştur. Nefs tezkiyesi, her mümin
için son derece hayatî ehemmiyeti hâiz ve büyük mes'ûliyeti
mûcib bir keyfiyettir. Bu mes'ûliyeti Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de:
قَدْ
أَفْلَحَ مَن
زَكَّاهَا {}
وَقَدْ خَابَ
مَن
دَسَّاهَا "Muhakkak ki nefsinı
tezkiye eden (kötülüklerden arındırın) kurtuluşa ermiş, onu fenalıkla
gömen de ziyan etmiştir." (eş-şems, 91/9-10) şeklinde ifâde buyurmaktadır. Yâni
nefsini terbiye edip uslandıran, selâmetle yolunu katetmiş, bunun aksine onu azgınlık ve
vahşîlığıyle başbaşa bırakınca da ebedî bir hüsran ve ziyana duçar olmuştur.
Görüldüğüzere nefs, kendisine ölçüsüzce
tabî olunduğu zaman ebedî bir felâket sebebiyken, terbiye edilip itaat altına
alındığında ise insanı meleklerden üstün bir mevkiye yükselten bir kazanç
vesilesidir. O hâlide hiçbir mümin, Kur'ân-ı Kerîm'deki ilâhî
emir ve nehiylerden gafil olmamalı, ebedî saadet ve selâmetini tehlikeye almamalıdır.
Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'de nefs tezkiyesiyle alâkalı pek çok
âyet-i kerîme mevcuttur. Bu âyetlerde "tezkiye": -Allah Teâlâ'nın
tezkiye etmesi, - Rasûlullâh -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in tezkiye etmesi, -
Kişinin kendi nefsinı tezkiye etmesi şeklinde, umumiyetle üç kısında
mütâlâa edilmiştir. Allâh Teâlânın Tezkiye Etmesi
Cenâb-ı Hak âyet-i kerîmede şöyle buyurur:
فَلَا
تُزَكُّوا
أَنفُسَكُمْ
هُوَ
أَعْلَمُ
بِمَنِ
اتَّقَى "...Kendinizi (beğenip) temize
çikarmayın. O, fenalıkta sakınanın kim olduğunu çok iyi bilir." (Necm, 53/32)
Merhum Elmalılı Hamdi Efendi bu âyet-i kerîmeyi şöyle tefsir eder: "Kendinizi
günahsız, kusursuz ve tertemiz addederek övmeyin. Zîrâ farkında
olmadığınız birçok kusurlarınız bulunabilir." Bu mevzuda müfessir
Âlûsî de şöyle der: "Bu âyetin, «- Bizim namazımız, orucumuz,
haccımız var!» diyen bir topluluk hakkındaindiği rivayet edilir. Ucub ve riya karışması
endişesiyle kulun işlediği ibâdet ve hayırları gizli tutması daha makbulür. Fakat
böyle menfî bir niyet olmaksızın, teşvîk maksadıyla söylenmesinde bir beis
yoktur." Diğer bir âyet-i kerîmede Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

أَلَمْ تَرَ
 إِلَى
 الَّذِينَ
 يُزَكُّونَ
 أَنفُسَهُمْ
 بَلِ اللّهُ
 يُزَكِّي مَن
 يَشَاءُ
 وَلاَ
 يُظْلَمُونَ
 فَتِيلاً "Kendilerini temize
çikaranlara bakmadın mı? Bilakis, Allah kimi dilerse onu temize çikarır." (Nisa, 4/49)
 Bu âyetteki tezkiye, kişinin kendini överek temize çikarma çabasından
ibarettir. Hâlbuki tezkiye takvaya bağlıdır. Takva ise bâtında bir sıfattır ve onun
hakîkatını ancak Allah bilir. O bakımından ancak Allah'ın tezkiyesi makbul olur, kendi kendimizi
tezkiye etmemiz değil. Nitekim (a.s) Efendimiz: عَنْ
زَيْدِ بْنِ
أَقُولُ
لَكُمْ
إِلاَّ كَمَا
كَانَ
رَسُولُ
اللَّهِ (صعلم)
يَقُولُ
كَانَ
يَقُولُ «
اللَّهُمَّ
إِنِّى
أَعُوذُ بِكَ
مِنَ
الْعَجْزِ
وَالْكَسَلِ
وَالْجُبْنِ
وَالْبُخْلِ
وَالْهَرَمِ
وَعَذَابِ
الْقَبْرِ
اللَّهُمَّ
آتِ نَفْسِى
تَقْوَاهَا
وَزَكِّهَا
أَنْتَ
خَيْرُ مَنْ
زَكَّاهَا
أَنْتَ
وَلِيُّهَا

وَمَوْلاَهَا اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لاَ يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لاَ يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لاَ تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لاَ يُسْتَجَابُ لَهَا • "-Allah'ım! Nefsime takvasını ver ve onu tezkiye et! Sen onu tezkiye edenlerin en hayırlısın. Sen onun velîsi ve Mevlâ'sının." (Müslim, Zikir, 73 (7081)) diye dua ederlerdi. Âyet-i kerîmede: وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَداً وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ "... Eğer üzerinizde Allah'ın fazlı ve rahmeti olmasaydı içinizden hiçbiriniz ebediyyen temize çıkamazdı. Ancak Allah, kimi dilerse onu temize çıkarır. Allah hakkıyla işten ve her şeyi kemâliyle bilendir." (Nur, 24/ 21) buyurulur. Görüldügü gibi âyet-i kerîmede tezkiyenin Allah'a ait olduğu ifâde ediliyor. Zîrâ Allah Teâlâ, fazlı ve rahmetiyle kulu taatlere ve diğer tezkiye vâsıtalarını kullanmaya muvaffak kılars. Bu itibarla kul, benlik iddiasından sakınarak, ilâhî tezkiye sayesinde ulaştığı kemâli, kendi dirayet, liyâkat ve gayrette hamletmemelidir. Resûlullah (s.a.v.)'in Tezkiye Etmesi Kur'ân-ı Kerîm'de Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyi ve sellem-Efendimiz'in vazifeleri hakkında şöyle buyurulmaktadır:

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولاً مِّنكُمْ

يَتْلُو
عَلَيْكُمْ
آيَاتِنَا
وَيُزَكِّيكُمْ
وَيُعَلِّمُكُمُ
الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ
وَيُعَلِّمُكُمُ
وَيُعَلِّمُكُمُ
الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ
وَيُعَلِّمُكُمُ
الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ
وَيُعَلِّمُكُمُ
" (Ey insanlar!) Andolsun ki, kendi içinizden, size bir peygamber gönderdir. O, size
âyetlerimizi okuyor, sizi tezkiye edip kötülüklerden arındırıyor, Kitâb'i
ve hikmeti tâlim edip bilmediklerinizi öğretiyor." (Bakara, 2/151)
لَقَدْ مَنَّ
اللّهُ عَلَى
الْمُؤمِنِينَ
إِذْ بَعَثَ
فِيهِمْ
رَسُولاً
مِّنْ
أَنفُسِهِمْ
يَتْلُو
عَلَيْهِمْ
آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُ
الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ
َوَإِن
كَانُواْ مِن
قَبْلُ لَفِي
ضَلالٍ
مُّبِينٍ "Andolsun ki içlerinden,
kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkârdañ
kendilerini temizleyen, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber
göndermekle Allah, münlere büyük bir lütufta bulunmuştur.
Hâlbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler." (Al-i
İmrân, 3/164) Bu âyetlerden de açıkça anlaşılacığı üzere Fahr-i
Kânat (a.s) Efendimiz'in üç aslî vazîfesi vardır: a. Allah'ın
âyetlerini insanlara okumak: Peygamberlerin ümmetlerini hak yoluna daveti, gelen
vahyin okunmasıyla başlar. Ancak bu vazîfe, insanları umulan hedefe ulaştırmada ilk
merhaledir ve bir zemîn teşkîl eder. b. Tezkiye etmek: Tevhîd davetinin

maksadına ulaşması, ancak nefisleri küuml;füuml;r, şirk ve güuml;nah gibi manevî kirlerden temizleyip huşu ve huzura erdirmekle müuml;mküuml;ndüuml;r. Nitekim mâzîsi câhiliyye insanı olan ashâb-ı kiram, hidâyet bulup Allah Rasûlü (a.s)'in feyzli sohbeti ve manevî terbiyesiyle gönüllerini arındırdıkları anda dünyânın en mümtaz insanları hâline geldiler. Onların, dillerde ve gönüllerde dolaşan fazîlet menkibeleri çağları ve iklimleri aştı.

c. Kitap ve hikmeti öğretmek: Bu merhalede ise uyulması gereken kânunları ve hükümeli beyân eden kitabın, yâni Kur'ân-ı Kerîm'in tâlimi gelir. Kur'ân-ı Kerîm'in ruhunda derinleşebilmek, kalbî seviyeye bağlıdır. Kur'ân-ı Kerîm, asıl kalb ile okunup anlaşılır. Gözler ise kalbe ancak basit bir vasita hükmündedir. Âyet-i kerîmelerde tezkiye ile kitâb ve hikmetin tâliminin bir arada zikredilmesi, tezkiye olunmamış kimselerin ilim elde edemeyeceklerini, etseler de bu ilmin kendilerine bir fayda sağlamayacağını ifâde etmektedir. Kişinin Kendi Nefsini Tezkiye Etmesi Bu hususta Cenâb-ı Hak âyet-i kerîmede şöyle buyurur: وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا {} فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا {} قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا {} وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا "Nefse ve onu düzenleyene, sonra da ona hem kötülüğü hem de ondan sakınmayı ilham edene yemin olsun ki, nefsinı tertemiz yapan kurtuluşa ermiş, onu (cehalet ve günahlar ile) mâsiyetlere gömen de ziyan etmiştir." (Şems, 91/7-10) Âyet-i kerîme muktezâsında ancak Allah'in temizlediği, yâni günahlardan arınmış, feyz ve takva ile terbiye olunmuş kimseler gerçek kurtuluşa ermişlerdir. Hak Teâlânın: فَادْخُلِي فِي عِبَادِي {} وَادْخُلِي جَنَّتِي "(Salih) kullarımın arasına katıl ve cennetime gir." (el-Fecr, 89/29-30) âyetindeki beşareti de yine bu mes'ucirc;d kollar hakkındadır. Diğer bir âyet-i kerîmede de Cenâb-ı Hak: "Gerçekten temizlenen ve Rabbinin ismini zikredip O'na kulluk eden kimse, şüphesiz kurtuluşa ermiştir." (el-A'lâ, 14-15) buyurur. Ayrıca âyet-i kerîmedeki sıralama da câlib-i dikkattir. Şöyle ki: - Önce kalb, beden ve malı menfiliklerden güzelve temizlemek, - Bu sayede Rab ile kul arasına giren gaflet perdelerini kaldırıp atmak, - Sonra da helâlı gıdalarla beslenmiş bir beden ve zâkir bir kalb ile huşu içerisinde tam bir ibâdet iklîmine girerek gönlü ruhanî lezzetlerle tezyîn etmektedir. İbn-i Abbas -radiyallâhu anh-, yukarıdaki âyette geçen "tezekkâ" kelimesini, "Kişinin Lâ ilâhe illallah! demesidir." şeklinde tefsir eder. (Kurtubî, el-Câmî, XX, 22) Zîrâ tezkiyede ilk adım, kalbin küfür ve şirkten temizlenmesidir. Nitekim kelime-i tevhîd, önce nefy ile başlar. Yâni "Lâ ilâhe" diyerek kalbden

adetâ put hâline gelmiş nefşânî hevesler, çirkin ahlâk ve huylar çikarılır. Sonra isbâta geçilir. Yâni "İllâllâh" demek suretiyle, bir nazargâh-ı ilâhî durumunda olan kalb, Allah Teâlânın tevhîd nûrlarıyla doldurulur. Şâir bu gerçeği ne güzel ifâde eder: Sür çikar ağıârı dilden tâ tecellî ede Hak Pâdişah girmez saraya, hâne mâmûr olmadan "Gönül sarayından Allah'tan gayrı ne varsa hepsini çikar. Zirâ hâne mâmur olmadan pâdişâh, sarayı teşrif etmez." Hâtem-i Esamm -kuddise sirruh- şöyle buyurur: "Muhteşem konaklara, verimli bağ ve bahçelere aldanma. Cennetten daha güzel bir yer yoktur. Fakat Hazret-i Âdem'in başına ne geldiyse, cennetin o sonsuz güzellikleri içindeyken geldi. Nefsi orada ebedî kalmak istedi. Yasak mevaya yaklaştı. Murâd-ı ilâhî îcâbı, dünyâya indirilmekle cezalandırıldı. İbâdet ve taattinin çokluğuna aldanma. Zîrâ sâhib olduğu bunca keramete rağmen, Allah (c.c)'nun kendisine ism-i âzamı ögrettiği Bel'am bin Baura'nın (Bkz. A'raf Sûresi, 175-176. âyet-i kerîmeler.) başına gelen hazîn akıbet, ne kadar ibretlidir. Sen, sen ol; ilim ve amel çokluğuna da aldanma. Çünkü onca ilim ve tâatine rağmen iblisin başına neler geldi, bilmiyor musun?! Nefs ve şeytanın iğvâsıyla aldananlardan olma! Nitekim kullarına merhameti sonsuz olan yüce Rabbimiz, âyet-i kerîmelerde şeytanın hîle ve tuzaklarına karşı îkaz sadedinde şöyle buyurur:

قَالَ

فَبِمَا

اَغْوَيْتَنى

لَاَقْعُدَنّل لَهُمْ

صِرَاطَكَ

الْمُسْتَقيمَ "İblis dedi ki: (Ey Rabbim!) Yemin ederim ki, beni azdırmana karşılık, ben de insanları saptırmak için senin doğru yolunun üstüne oturacağım." (A'raf, 7/16)

قَالَ رَبِّ

بِمَا

اَغْوَيْتَنى

لَاُزَيِّنَنَّ لَلَهُمْ فِى

الْاَرْضِ

وَلَاُغْوِيَنَّنَّهُمْ

اَجْمَعينَ "(İblis) dedi ki: Rabbim! Beni azdırmana karşılık ben de yeryüzünde onlara (günahları) süleyeceğim ve onların hepsini mutlaka azdıracağım!" (Hicr, 15/39) Âbidlerin, salihlerin yanında bulunuyorum diye de kendine güvenme. Zîrâ kuru kuruya bir beraberlik faydasızdır. Sâlebe (Sâlebe, önceleri mescidden ve Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in sohbetlerinden ayrılmazken, mal-mülk sahibi olup dünyâ sevgisi gönlünde yer edince, zamanla cemaati terketmiş, farz olan zekatını bile vermekten imtina ederek hazîn bir akibete duçar olmuştur. (Taberî, Tefsir, XIV, 370-372; İbn-i Kesir, Tefsir, II, 388)., Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in sohbetinde duyqusuzca bulunduğundan fecî bir

akıbete uğradı. Bir peygamber evlâdı olmasına rağmen Hazret-i Nuh'un oğlu, babasının davetinden kendisini müsta&ugr;î görmek gibi bir bedbahtlığa duçar oldu. Aralarındaki kan bağı dahî ona bir fayda vermedi. Netîcede, helak edilenlerden oldu. Hazret-i Lût'un karısı, kâfir ve fâsıklara olan muhabbeti sebebiyle yanibaşındaki hidâyet nurundan nasibsiz kaldı ve gaflet içerisinde küfrün karanlıklarına daldı. Hülâsa; ilim, amel, mal, evlâd ve dost gibi ne kadar dayanak varsa âhiretteki kurtuluşun için bunlara çok güvenme! Bunlardan nefsine asla pay çıkarma." Âyet-i kerîmede, "nefs engelini aşarak menfîliklerden arınanların kurtuluşa ereceği" ifâde buyuruluyor. Bu ifâde den aynı zamanda "tezkiye olmayanların yâni benliklerini menfîliklerden arındırmayanların kurtuluşa eremeyecekleri" mânâsı ortaya çıkmaktadır. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

اِنَّمَا
تُنْذِرُ
الَّذينَ
يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ
بِالْغَيْبِ
وَاَقَامُوا
الصَّلوةَ
وَمَنْ
تَزَكّى
فَاِنَّمَا
يَتَزَكّى
لِنَفْسِه
وَاِلَى
اللّهِ
الْمَصيرُ "...Sen ancak göremedikleri hâde Rablerinden korkanları ve namaz kıلانları uyarabilirsin.
«Kim temizlenirse», sırf kendi faydasına temizlenmiş olur. Nihayet varış Allah'adır." (Fâtır, 35/18) Âyet-i kerîmede, peygamberlerin ümmetlerini fecî akıbetlere dâir inzâr ve korkutmalarının, ancak görmedikleri hâde kalbleri Allah'ın haşyeti ile dolu olan, namaz kıyan ve zahirlerini ibâdet ile tezyîn etmiş bulunan kimselere fayda vereceği beyân buyurulmaktadır. Günahkâr kişi, günâhının vebalini ancak kendisi çekecek ve kimse ona ortak olamayacaktır. İşlenen hayırlar da sâdece sahibine fayda verecektir. Temizlenen kimse de, kendi lehine temizlenecektir. Âyetteki "tezekkâ", haşyetullâh ve namazı huşu ile kılmaya da şâmildir. اِنَّمَا
يَخْشَى
اللّهَ مِنْ
عِبَادِهِ
الْعُلَمؤُا
اِنَّ اللّهَ
عَزيزٌ
غَفُورٌ "Allah'tan gerçek mânâda ancak âlim olanlar haşyet duyar." (Fatır, 28) âyeti, kişinin gerçek bilgiye eriştiği ölçüde, Allah'a karşı kalbî ürperişler içinde olacağını ifâde eder. Rabbini bilmeyen ve ondan haşyet duymayan kimselerin

kalbleri ölüdür. Böyelerine îkâz ve nasîhat tesir etmez. Günahlardan temizlenmenin karşılığı, cennet ve onun yüksek dereceleridir. Âyet-i kerîmede buyurulur: وَمَنْ
يَاْتِه
مُؤْمِنًا
قَدْ عَمِلَ
الصَّالِحَاتِ
فَاُولئِكَ
لَهُمُ
الدَّرَجَاتُ
جَنَّاتُ
عَدْنٍ
تَجْرى مِنْ
تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ
خَالِدينَ
فيهَا
وَذلِكَ
جَزؤُا مَنْ
تَزَكّى "Kim de sâlih amellerde
bulunmuş bir mümin olarak O'na varırsa, üstün dereceler işte sırf bunlar
içindir. İçinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan Adn cennetleri! İşte
arınanların mükâfatı budur." (Tâhâ, 20/75-76) Her mümin, sık sık
nefsiyle iç hesaplaşmaya girerek, onu sîgaya çekmeli; manevî vaziyetine
ciddî bir şekilde çek-i-düzen verip, gidişatını kontrol altına almalıdır. Buna ruhiyat
iliminde "bâtınî tefahhus" (nefs muhasebesi) denilir. İnsan, hiç olmazsa başını
yastığa koyduğu her yirmi dört saatte bir, o günün muhasebesini yapmalı ve
kendini sîgaya çekmelidir. Bunu alışkanlık hâline getirenlerin hatâda ısrar
illetinden kurtulabilmeleri kolaylaşır. Bu hususta İmâm Gazâlî Hazretleri'nin şu
nasîhatlerine kulak verelim: "Bir mümin, sabah namazını kıldıktan sonra ve güne
başlamadan evvel, bir süre nefsi ile başbaşa kalıp, onunla bâzı muahedeler yapmalı ve
birtakım şartlar üzerinde anlaşmalıdır. Nitekim bir tüccar da sermâyesini ortağına
teslîm etmek mevkiiindeyse onunla böyle muahedeler yapar. Bu arada ona bâzı
ikâzlarda bulunmayı da ihmâl etmez. İnsan da nefsine şu îkâz ve telkinlerde
bulunmalıdır: «- Benim sermâyem ömrümdür. Ömrüm
gidince anaparam da gider ve artık kâr ve kazanç sona erer. Fakat bu başlayan
gün, yeni bir gündür. Allah Teâlâ bu gün de bana
müsâade ederek ikramda bulundu. Eğer beni öldürseydi, elbette bir
günlüğüne de olsa geri gönderilip burada devamlı sâlih ameller ve
çeşitli hayırlarda bulunmayı temennî edecektim. Şimdi kabul et ki
öldürüldün ve geri çevrildin. O hâlde bugün günah
ve mâsiyete katıyyen yaklaşma ve sakın ola ki bu günün bir ânını bile boş
geçirme. Zîrâ her nefes, paha biçilemeyen bir nîmettir. O
hâlde; Ey nefsim! Fırsat eldeyken iyi ameller yap. Tembelliğe düşme, sonra
yüksek derecelerden düşersin.»" Bedenin azaları da, nefsin yardımcıları
mekviindedir. İnsan, onlara vazîfelerine göre husûsî tavsiyelerde bulunmalı,
bu emânetleri kötü işlere bulaştırmamayı nefsine telkîn etmelidir.

Gümzümlü haramlara ve kalbi meşgul edecek faydasız, boş şeylere bakmaktan men etmeli, Dili; "acıf;f;acirc;t-ı lis;acirc;n" t;acirc;bir olunan dedikodu, giybet, iftira, yalan, s;ouml;z taşıma, kendini övme, başkalarını yerme, yaltaklanma gibi mezmûm şeylelerden alıkoyup d;acirc;ima zikir ve hayır s;ouml;zlerle meşgul etmeli, Mîdeyi; haram ve şüpheli gıdalardan sakındırıp, helâlleri de asgarî seviyede istîmâle alıştırmalıdır. İnsan her hareketinde pek çok mubah şeylelerle karşı karşıyadır. Gayesiz meşguliyetleri terk etmesi ise, en muvafık olanıdır. Nitekim Rasûlullâh -sallâllâhu aleyi ve sellem- Efendimiz: #1593;ن
#1571;بي هريرة
#1585;َضِيَ
#1575;للّهُ عَنه
#1602;ال;]قَالَ
#1585;َسُولُ
#1575;للّهِ:: مِنْ
#1581;ُسْنِ
#1573;سَْلامِ
#1575;لْمَرْءِ
#1578;َرْكُهُ
#1605;َاَلا
#1610;َعْنِيهِ. (5911)- Ebu Hureyre (r.a)'den naklediyor: "Resulullah (a.s) buyurdular ki:"Kişinin malayani şeyleri terki İslam'ının gümzümlü zelliğinden ileri gelir." [Tirmizî, Zühd 11, (2318, 2319); Muvatta, Hüsnül-Hulk 3, (2, 903).] Yâni gerçek bir müminin konuşması zikir, bakışı ibret ve s;uuml;kûtu tefekkür olmalıdır. İşte nefş, bu gibi telkinlerle d;acirc;ima gafletten uyanık tutulmalıdır. Nefsi hesaba çekerken ihmâl edilmemesi gereken hususlardan biri de yaptığı amelin Allah için mi, yoksa nefsi için mi olduğunu yoklamaktır. Zîrâ insan, zaman zaman Allah için s;âlih ameller işlediğini zannettiği hâlde, nefşânî duyularını tatmin için de hareket etmiş olabilir. Herkes önden ne gönderdiğine baksın. #1610;َا
#1575;َيُّهَا
#1575;لَّذينَ
#1575;مَنُوا
#1575;تَّقُوا
#1575;للّهَ
#1608;َلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
#1605;َاقَدَّمَتْ لِغَدٍ
#1608;َاتَّقُوا
#1575;للّهَ اِنَّ
#1575;للّهَ
#1582;َبيرٌ بِمَا
#1578;َعْمَلُونَ ()
#1608;َلَا
#1578;َكُونُوا
#1603;َالَّذينَ
#1606;َسُوا
#1575;للّهَ

فَاَنْسيهُمْ
اَنْفُسَهُمْ اُولئِكَ
هُمُ
الْفَاسِقُونَ “Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve herkes , yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.” (Haşr, 59/18) Kişinin nefsin temizlemeden yüce makamlara ulaşmayı beklemesi hayaldır. Sen canından geçmeden canan arzu kılarsın Belden zünna r kesmeden iman arzu kılarsın Men aref nefse dersin kendi nefsin bilmeszin Melaikeden yukarı seyran arzu kılarsın. (Eyüplü Memiş Efendi) Nefisler nefsi emmâre (insana kötülük yapmasını emreden nefis), nefsi levvâme, nefsi mutmainne (iyilikle kötülügü ayrıt eden, temizlenerek kişiyi Allah'a yaklaşırı nefis), nefsi mülheme (ilham edilmiş nefis), nefsi zekiyye (temizlenmiş nefis), nefsi raziye (razi olmuş nefis) ve nefsi merdiyye (kendisinden razı olunmuş nefis) diye yedi mertebe ye kadar sayılır. وعن
شَدّادِ بن
أوْسٍ قال:
قَالَ
رَسُولُ
اللّهِ:
اَلْكَيِّسُ
مَنْ دَانَ
نَفْسَهُ
وَعَمِلَ
لِمَا بَعْدَ
الْمَوْتِ،
وَالْعَاجِزُ مَنْ أتْبَعَ
نَفْسَهُ
هَوَاهَا
وَتَمنَّى
عَلى اللّهِ.
&raqo;دَانَ
نَفْسَهُ« أى
حَاسبَها . Şeddad İbnu Evs (r.a) anlatıyor: "Rasulullah (a.s) buyurdular ki: "Akıllı kimse, nefsin muhasebe eden ve ömde sonrası için çalışandır. Aciz de, nefsin hevasının peşine takan ve Allah'tan temennide bulunan kimsedir." [Tirmizî, Kiyamet 26, (2461).]
Şunların Cevabını vermeden… Rasulullah Efendimiz şöyel buyuruyor:
وعن أبِى برزة
رَضِيَ
اللّهُ عَنْه
قال: قَالَ
رَسُولُ
اللّهِ:لايَزُولُ قَدَمَا

عِبْدٍ
يَوْمَ
الْقِيَامَةِ حَتّى
يُسْألَ عَنْ
أرْبَعٍ; عَنْ
عُمُرِهِ
فِيمَا
أفْنَاهُ،
وَعَنْ
عِلْمِهِ مَا
عَمِلَ بِهِ،
وَعَنْ
مَالِهِ
 مِنْ
أيْنَ
اكْتَسَبَهُ
وَفيمَا
أنْفَقَهُ،
وَعَنْ
جِسْمِهِ
فيمَا
أبَْلاهُ.
أخرجه
الترمذي Ebu Berze (r.a) anlatıyor: "Resulullah (a.s) buyurdular ki: "Kiyamet günü, dört şeyden sual edilmekçe, kulun ayakları[Rabbinin huzurundan] ayrılamaz: * Ömrünü nerede harcadığından, * Ne amelde bulunduğuandan, * Malını nerede kazandığından ve nereye harcadığından, * Vücudunu nerede çürüttüğünden." [Tirmizî, Kiyamet 1, (2419).]

VAAZIN DEVAMI

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)